

บันทึก

เรื่อง คำสั่งห้ามข้าราชการเป็นกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ
หรือดำรงตำแหน่งที่มีหน้าที่อื่นในบริษัทห้างร้านของเอกชน
(คำสั่งหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ที่ ๐๘/๒๕๐๙ ข้อ ๕)

ตามหนังสือของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนมาก ที่ สร.๐๒๐๓/๑๒๕ ลงวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๒๐ คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีว่า คำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน และคำสั่งหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินมีผลเป็นกฎหมายหรือไม่ ประการใด โดยมีข้อเท็จจริงในกรณีนี้ว่า กระทรวงการคลังได้เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาสั่งการเกี่ยวกับคำสั่งหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ที่ ๓๘/๒๕๑๙ ลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๑๙ เรื่อง การปฏิบัติตนของข้าราชการฝ่ายพลเรือน ตำรวจ ทหาร กรณีห้ามข้าราชการเป็นกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งที่มีหน้าที่อื่นในบริษัทห้างร้านของเอกชนนอกจากนั้น กรรมการและเลขานุการโรงพยาบาลลานนา บริษัทเชียงใหม่ธุรกิจการแพทย์และกระทรวงสาธารณสุขก็ได้ส่งข้อหารือขอทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของข้าราชการแพทย์ตามนัยคำสั่งดังกล่าวด้วย สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจึงได้ขอให้ประธานสภาที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรีพิจารณา ซึ่งประธานสภาที่ปรึกษาของนายกรัฐมนตรีมีความเห็นว่า คำสั่งดังกล่าวเป็นเพียงการชักข้อห้ามชี้แจงในทางปฏิบัติ ซึ่งอาจเทียบได้กับมติคณะรัฐมนตรี และการที่แพทย์รักษาการเจ็บป่วยของคนไข้ นั้น เป็นเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ทางศีลธรรม จึงมิใช่การค้า และไม่อยู่ในขอบข่ายการห้ามตามคำสั่งหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินดังกล่าว

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย กองที่ ๕) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าวแล้วมีความเห็นว่า คำสั่งหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ที่ ๓๘/๒๕๑๙ ลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๑๙ ข้อ ๕ ที่ว่า

“ข้อ ๕ ห้ามเป็นกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งที่มีหน้าที่อื่นในบริษัทห้างร้านของเอกชน ซึ่งทำให้บุคคลทั่วไปเข้าใจได้ว่าเป็นการยอมให้บริษัทห้างร้านของเอกชนเหล่านั้นอาศัยชื่อของตนเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยตรงหรือทางอ้อม

ในกรณีที่ดำรงตำแหน่งดังกล่าวอยู่แล้วในวันที่มีคำสั่งนี้ ให้ถอนตัวออกจากตำแหน่งดังกล่าวภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีคำสั่งนี้”

ประกอบกับความในวรรคท้ายของคำสั่งดังกล่าวที่ว่า “การปฏิบัติตามคำสั่งนี้ให้ ปลัดกระทรวง ปลัดทบวง อธิบดี รวมทั้งผู้บังคับบัญชาที่ดำรงตำแหน่งเทียบเท่าตำแหน่งดังกล่าว และผู้บังคับบัญชาฝ่ายทหารเป็นผู้รับผิดชอบ กับให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นคอยสอดส่องดูแล ผู้ใต้บังคับบัญชาและตักเตือนแนะนำผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอ การจงใจฝ่าฝืนข้อห้าม ๑ ถึง ๕

เป็นการผิดวินัยอย่างร้ายแรง และให้พิจารณาลงโทษโดยเคร่งครัด” นั้น เป็นการเพิ่มเติมความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๑๘ มาตรา ๗๙ ซึ่งบัญญัติว่า “ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องไม่เป็นกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการหรือ ดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้น ในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท” ความในข้อ ๕ แห่งคำสั่งหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ที่ ๓๘/๒๕๑๙ ลงวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๑๙ จึงมีผลเป็นกฎหมายเพราะเป็นการกำหนดข้อห้ามและลักษณะแห่งการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิดโดยให้ถือว่าผู้ฝ่าฝืนคำสั่งนี้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ดังนั้น การเป็นกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ จึงเป็นการต้องห้ามตามคำสั่งดังกล่าว ส่วนการดำรงตำแหน่งที่มีหน้าที่อื่นในบริษัทห้างร้านของเอกชนจะเป็นการต้องห้ามก็ต่อเมื่อทำให้บุคคลทั่วไปเข้าใจได้ว่าเป็นการยอมให้บริษัทห้างร้านของเอกชนเหล่านั้นอาศัยชื่อของตนเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยตรงหรือทางอ้อม ซึ่งทั้งนี้ เป็นข้อเท็จจริงที่จะต้องพิจารณาเป็นราย ๆ ไป

ส่วนปัญหาที่ว่าคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน และคำสั่งหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินจะมีผลเป็นกฎหมายหรือไม่ นั้น ต้องพิจารณาข้อความในคำสั่งดังกล่าวเป็นฉบับ ๆ ไป เพราะคำสั่งของคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินและคำสั่งหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินบางฉบับก็มีลักษณะเป็นกฎหมาย แต่บางฉบับก็มีลักษณะเป็นเพียงคำสั่งในทางบริหารเท่านั้น

(ลงชื่อ) ส. โหตระกิตย์
(นายสมภพ โหตระกิตย์)
เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
กุมภาพันธ์ ๒๕๒๐